

jal tov. Dostal, ki je vlival olje na žrjavico, tako smatram tudi sedaj, da je on skrivaj na popolnoma neparlamentarnem, proti določbam pravil, proti zakonu, kaznivemu dejanju, ki ga je hotel izvršiti tov. Jelenec nad menoj kot urednikom. Da ni bilo tov. Dostala, bi pomirjevalno in vplivno posredovanje tov. Gnusa doseglo drug uspeh, a Dostal je kuril na sebi širjeza sosveta in kuri po »Jutru« še naprej samo z osebnimi zadevami ter ustvarja zani »desolatne razmere v organizaciji«.

Glede poverila za intervencijo pri policijski direkciji, kot oblasti, ki ima čuvati postopek društev po pravilih (ako je preklic pravno sploh mogoč), naj bo tov. Dostal le brez skrbi, da se je izvršilo s poverilom poverjenika.

O diktatorih govoriti na bi bil čas prej, ko se je teroriziral ožji sosvet in se kratkoma diktatorsko ni hotelo proučiti razprave o premembni dnevnega reda sei širjeza sosveta: o diktatorstvu bi se dalo govoriti prej, ko se je kljub skleptom ožjeza sosveta odstavljalo z dnevnega reda ožjeza sosveta zadeve, ki so v resnici napravile že doslej težko popravljivo in občutno škodo organizaciji. Ne more se pa govoriti o diktatorstvu danes, ko o najmanjši zadevi odloča eksekutiva in ožji sosvet.

Veseli me, da je tov. Dostal stopil vendar enkrat s polnim svojim imenom na dan, da se ne skriva več za osebo tov. Jelenca, ki jo je doslej vedno porival naprej, ker se je na podlagi starih Jelenčevih zaslug dalo bolje braniti po-

ložaj z njegovo osebo; toda tovariš Dostal in njegovi »Jutrovi« prijatelji navedo, da so oni krivi razdora in za nje desolatnih razmer v organizaciji, o čemer nikdar ne bi mogli govoriti, če bi po »Jutru« ne netili osebnega razdora in političnih strasti v naši organizaciji in bi ostali stvarni in ne osebni in strankarski.

Prepričan naj bo tov. Dostal in njegovi prijatelji, da obsojajo pisarije »Jutra« v tej zadevi vsi učitelji-demokrati-deklaristi, ki jih ni malo (a ostanjejo radi tega izven organizacije ravno tako dobri demokrati); prepričan pa naj bo tudi, da se bo organizacija dvignila visoko na podlagi nove smeri — ne trpi niti sedaj, ker gre vse v redu naprej — celo njen ugled je trpel prej bolj nego sedaj in bo zavladal popoln mir v organizaciji, ko bo gospod Dostal in njegovi prijatelji, nehal po »Jutru« sejati osebni razdor in osebne zdražbe.

Ne bojim se za organizacijo, ker intrige je ne bodo razbile, in sem prepričan, da se z menoj ne boje zanió resni člani, ki se dobro zavedajo odločilne borbe za osamosvojitve našega stanu. Sli bomo preko intrig in kakor smo že pokazali v preteklosti trezno in resno delo v prid organizaciji in našega stanu, tako bomo isto uspešili tem lažje v bodočnosti na novih temeljih.

Ožji sosvet deluje naprej in na podlagi tega nosluje poverjeništvu. Tudi okrajna društva delujejo in bodo delovala naprej; če pa smo se malo dali pomudili pri obravnavi naše načelne smeri, kakor smo mislili, so bili temu krivi »Jutrovi« informatorji **iz učiteljskih krogov».**

Deklaracija.

(Poročilo tov. Jos. Ambrožiča na zboru ljubljanskega učiteljskega društva dne 6. marca 1926.)

§ 1. Zadnje čase govori o Deklaraciji vse: učitelji in laiki. Postala je že javna diskusija za organizirano in neorganizirano učiteljstvo, za prijatelje in neprijatelje učiteljstva. Vsak jo interpretira po svoje, kakor jo nač. razume ali razumeti hoče. Obdeloval jo je tudi »Učit. Tov.« in moram reči, da zelo posrečeno. Škoda, da se v stanovskem glasilu niso oglašali njeni nasprotniki, da bi vsled razčiščenja pojmov pridobila Deklaracija tudi ostali del javnosti.

Kriza, katero je povzročila Deklaracija v članstvu samem in diskusija izven nje, ne izvira iz Deklaracije same, temveč je plod dolgotrajnega notranjega boja članov samih med seboj; kriza je revolucija, ki so jo izsilile razmere našega stanu v pretekli in polpretekli dobi.

Z našo žalostno preteklostjo je bila tesno združena vsakokratna doba avstr. vlad z vedno istimi tendencami. Cilj jim je bil Dunaj-Berlin, t. i. germanizacija in zatiranje avstrijskih Slovanov. V dosego teh smotrov so se posluževale vse dunajske vlade zlasti Rima, s pomočjo katerega so potem tlačile v našem primeru zlasti naš stan. Vsaka dunajska vlada je imela tedaj vedno enak namen: zato je zadostovalo za bivšo Zavezo avstr. jugoslov. učit. društev vedno eno in isto povdarianje naše kulturnosti, naprednosti, narodnosti itd. Bila so to stalna niena gesla v boju proti stalnim sovražnikom učiteljskega stanu na severu in jugu.

Z likvidacijo monarhije je moralo učiteljstvo prelomiti tudi s staro, obrabljeno tradicijo, saj se je tudi vpliv na naše javno mnenje in posebno na naš stan naravnost zelo zmanjšal ter je vsled tega novega položaja iskala Zaveza novih naslovov in novih oblik. Želela je tudi nove vsebine, da bo zadostila novim razmeram. Imeli smo državne in pokrajinske skupščine, kongrese, zborovanja, enquete, sosvete, klube itd. Naslanjajmo se zdaj sem zdaj tja: ali ostala je samo forma, oblika, zunanost, ker smo šli premalo v sé, da bi mogli naiti samega sebe, svojo lastno vsebino. Vse deto učiteljskih predstavnikov je bilo doslej kronano z razočaranjem članstva v vseh učiteljskih organizacijah, ker so posamezniki manj iskali tovarišev in tovarišic, a več drugih. Služiti drugim ni dobro in prijetno. Vse te dobrote smo občutili na lastnem organizmu tako, da nam pretekla doba, še bolj na naša polpreteklost sama daje ukaze in direktive, kakšni ne smemo biti več. Iz teh učiteljskih nenaklonjenih razmer se je pojavila Deklaracija — dete časa. Glasovanje za ali proti Deklaraciji se ne tiče ene ali dveh oseb. Njen sprejem pomeni prelom s preteklostjo ter poglobitev, vprašanja medsebojne du-

hovne preroditve celega stanu. Deklaracija je mešik v zgodovini učiteljstva in začetek nove dobe, novega življenja.

S sprejetjem Deklaracije postanemo tudi formalno polnoletni, ker ne priznamo nobenega varuštva več nad našim stanom, postanemo borbeni, ker oživita v nas stanovska zavest in solidarnost. Čas zahteva od nas, da postanemo taki: kajti od leta 1869, ko se je s šolskim zakonom porodil prvi učitelj, je preteklo do danes 57 let. Deklaracija je tedaj vsebina našega stanovskega prerobenja in najbrž za dolgo dobo let ne bo mogla v interesu učiteljskega stanu spreminiti svojega pravca prav nič.

Zelo dobro je pogodila Deklaracija načelnost stanovske politike v § 1. Odslej odnedej vsaka razpravljanja o načelnih smereh, naj se izpreminjajo vlade kolikorkrat hočejo. Ali nista stalnost in neodvisnost učiteljstva prvi pogoj duhovne svobode? In ali nista svoboda in neodvisnost oznanjevalki učiteljskih zbornic? Ne moremo si misliti učiteljske zbornice, vsaj dotle, dokler se nista steherni naš tovariš in tovarišica osvobodila tradicij, ki so z nezavestno doslednostjo krivile našo hrbenico, po kateri so plezali drugi navzgor.

Sprejmemo in obdržimo vse, kar je stalnega ter zavrnimo naslonitev na druge. To so pridobitve za naš stan, ker rabimo miru, ne medsebojnih bojev, ki po nepotrebnem, na ukaz drugih razpaljajo naše strasti pod doimi namišljenega varuha nad nami in našim stanom.

V Sloveniji imamo dve učiteljski organizaciji. Po mnenju obeh organizacij zadostuje ena. Toda katera? Katera ima bodočnost? Kateri je usojena daljša doba življenja? Na vsa ta vprašanja si lahko damo odgovor, ako čitamo § 2. Deklaracije. Ena organizacija se preljuje v drugo. Katera boče bolj povdariala skupne stanovske interese, duhovne in pravne, tista absorbira tekmovalko, cepilno sil na škodo stanu. Organizacija, ki išče uspehov v javni konjunkturi, je zapisana neizprosni smrti. Nikakor nočem podcenjevati Slomškove zveze, ker ima za seboj močno politično stranko, vendar mislim, da boče tudi pri njenih članih zavladal duh stronosti in se oprimejo gesla: Stan naprej, drugo šele potem. Ni dvoma, da vpliva Deklaracija na člane Slomškove zveze zelo in to je njen uspeh.

V § 2. ima Deklaracija v mislih UJU. Organizacijo hoče okrepiti s tem, da povdaria vse tiste interese, ki so skupni za stan dobro pripravljenemu učiteljstvu. Vsaka organizacija ima namen združevati posamezne člane, jim dajati obrambo in zaščito. Prava organizacija

združuje; ne sme razdruževati, ker bi sicer zgrešila svoj namen, ali pa bi služila pod masko stanovske organizacije neodgovornim posameznikom. Odstraniti mora vzroke, ki odvrčajo člane kakšnega stanu do zedinjenja in najti vsa sredstva, da se organizirajo doslej neorganizirani pojedinci. Kdor se odreka tem zahtevam, hoče — da se izrazim nekoliko trivijalno — kastrirati bistvo in gonilno silo naših moralnih, materialnih in etičnih smotrov, katera tako natanko izraža Deklaracija.

§ 3. Deklaracija ne prizna poleg UJU nobene stanovske organizacije. Ustvariti hoče zato enotnost stanu tudi na zunan. Razlikuje interesne in stanovske organizacije. Prva je materialistična; iz razrednega stališča bi ji lahko rekli slojna organizacija. Nima višjih ciljev, nego je samo zaščitnica konjunkturalnih pozvancev na škodo celote. Taka organizacija je vedno v boleznem stanju kakor človek, kateri celo življenje boleha. Enkrat kaže buletin višjo, drugič nižjo temperaturo. Dolga bolezen, gotova smrt. Ista usoda bi doletela tudi našo učiteljsko organizacijo, ako se pravočasno ne oklene smernic in načrtov, ki nam jih Deklaracija programatično določuje za stanovsko organizacijo.

Kar se tiče majorizacije članstva v § 3., točka 5, mislim, da se mora manjšina ukloniti večini, da varuje s tem princip moderne demokracije in iz nje izvirajočega parlamentarizma. Po mojem mnenju ne morejo priti člani UJU pri obravnavanju vzgojno-prosvetnih vprašanj v načelne konflikte s svojim svetovnim nazorom, ker presežajo taka vprašanja delokrog stanovske organizacije ter so za rešitev takih važnih vprašanj merodajna tla parlamentov. Takih problemov ne bomo v organizaciji nikdar rešili in bilo bi brezplodno izgubljati čas, ker nobena stanovska organizacija ne temelji na znanstvenem raziskavanju.

§ 4. Deklaracija ponavlja zgodovino slovenskega učiteljstva in njegovo trnjevo pot. Zgodovina našega stanu celih 57 let nam kaže, da je razvoj človeške družbe zavzel slabe bojne metode in starodavne tradicije in da mora iskati stan rešitve in lepše bodočnosti v vsestranski neodvisnosti na desno in levo.

§ 5. Organizacija je večkrat v položaju v težkih in za stan neugodnih časih apelirati na disciplino svojih članov; zato je treba članstvo vzgajati. Toda dejanja zadnjih let in dni govore, da so lepe besede o tovarištvu, požrtvovalnosti, o podrejenosti osebnih interesov koristim celote itd. zelo na mestu za interesno organizacijo brez stanovskega zanosu in brez tovariške iskrenosti. Dokler organizacija ne okrepi in utrdi morale v članstvu, toliko časa ne more apelirati

na kolegialnost in disciplino. Oddaja različnih razpisanih mest nam jasno dokazuje, da nam je manjkalo poleg stanovske discipline tudi morale.

§ 6. Deklaracija je širokogrudna dovolj, da ne utesnjuje našega političnega udeistvovanja. Noče obleči učiteljstva v enotno uniformo ter pušča razvoj posameznikov njihovo individualnost in je širokogrudnejša nego bi bila vsaka še tako razbrzdana politična organizacija članov kakšnega stanu. V to svrhu postavlja Deklaracija v § 7. stranke v službo našega stanu, kar je bilo doslej ravno narobe. Nobena politična skupina ne more z udeistvovanjem Deklaracije ničesar izgubiti na članstvu iz vrst učiteljstva, ako bodo stranke svoje moralno in materialno naziranje usmerile in udeistvovale v pravcu učiteljske Deklaracije. Nasprotno interes razmaha stranke boče zahteval visoko dvigati svarilen glas vsem nasprotnikom učiteljstva, ako bi kdo hotel ubijati enotnost stanu, od katereza pričakuje vsa domovina etične in moralne vzgoje.

§ 8. Vse je minljivo! Izgine režim in pride novi. Vse se preživljuje ter zopet prenavlja in ponavlja. Usodo celega stanu vezati na minljivost vsakdanjih tekočih dogodkov, pomeni dati organizaciji začasno pravico do obstoja. Učiteljstvo ostane, ker hoče biti del naroda in narod življuje večno. Moremo biti kot stan del narodne individualnosti. Vse stranke se na morajo prilagoditi razmeram naroda, med tem ko se posameznik lahko prilagodi razmeram stranke. Iz tega pozorišča glejmo na učiteljsko celoto, to je na stan, da bomo po poti, ki nam jo kaže Deklaracija, vtisnili narodu potom vzgoje in rjuka pečat kulturne samostojnosti in gospodarske neodvisnosti.

§ 9., 10., 11. Učiteljstvo je po vsej domovini postavljeno pred veliko preizkušnjo. Deklaracija mu je dala samo glavne obrise velike (ne domače) narodne, kulturne in prosvetne naloge. Podroben načrt mora izdelati učiteljstvo samo ter ga predlagati v pregled in potrdilo delegaciji in tudi javnemu mnenju. Ni morda Deklaracija v vsaki besedi točna; dodati bi ji bilo treba v tem slučaju samo kaj nebitvenega, ali Deklaracija pomeni odslej bistvo našega stanu in preko nje ne more iti učiteljstvo nikdar več. Naj bi bila danes ali jutri zavrnjena, toda zavratne javne sile in vsakdanje potrebe našega stanu jo bodo zopet obudile k življenju. Pregovor pravi: Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri. Čas beži hitro in z njim hitimo in korakajmo tudi učitelji, sicer nam lastna usoda zamori duha! Verujem v duševno moč in našo silo, verujem v bodočnost Deklaracije in učiteljskega stanu. S to vero naprej in zmaga bo naša!

Splošne vesti.

— Kako močna mora postati naša organizacija? Moč organizacije mora bazirati v prvi vrsti na članstvu samem in na zdravji disciplini, ki se ji bo moral brezpogovorno kloniti vsak član, ko bo za to primerno vzgojen. V članih je treba vzbuditi čut in zavest, da bodo od te zdrave discipline imeli v prvi vrsti sam korist. Na podlagi te zdrave discipline bo pa tudi organizacija postala tako močna, da preko nje ne bodo mogli iti na dnevni red, posebno na ne bodo mozte politične stranke uzgajati protizakonitosti in persekucij v personalnih vprašanjih. Dogodil se je n. pr. slučaj, da je bil nadzornik upokoien z nepolnimi službenimi leti in je prišel na njegovo mesto brez obvestila organiziran tovariš. Nadzorniku se ni navedlo deliktov radi katerih se ga je upokoilo in brezdvomno je za slučajem kako strankarsko osebno maščevalno ozadie in izrabljanje politične konjunktore. Dolžnost organizacije z zdravno disciplino v takem slučaju je, prisiliti dotičnega organiziranega tovariša, ki ga misli stranka postaviti na nadzornikovo mesto, da odločno odbije strankno ponudbo in štiti v vsakem slučaju disciplino organizacije. Na ta način bi se utrievala stanovska morala med članstvom. Na ta način bi se tudi nehalo izrabljanje učiteljstva za preganjanja od političnih strank. Seveda je predpogoj temu izvedba Stanovskega edinstva in neodvisnost organizacije od političnih strank da bo lahko nastopila po potrebi proti vsem strankam in vsem režimom. Taka sindikalna organizacija učiteljstva mora biti naš ideal in to je tudi smoter nove smeri, da ji ustvari temelje, na katerih si bomo lahko stvorili organizacijo na sindikalni podlagi, s katero se ne bo mogla igrati nobena političnih strank.

— Proti čemu se bori sindikat. Sindikat se bori v prvi vrsti proti temu, da lastni tovariši ne delujejo proti stanovskim tovarišem. S tem se stan na znotraj utruje sam in postane sčasoma močna nepremagljiva celota, ki sama odbija vsako partizanstvo, ki ga stranke potkušajo zaneseti v stan.

— Tudi činovniški Savez je na zadnji izredni skupščini razpravljali o tem, da bi se organiziral popolnoma na sindikalni podlagi. Sindikalna podlaga organizacije je tudi edino sredstvo, ki je v stanju nobiti partizanstvo in korupcijo.

— Delo našega poverjenstva po Deklaraciji. Po deklaraciji deluje naše poverjeništvu redno in nemoteno naprej. Vse vloge okrajnih društev in poedincev se rešujejo sproti. Poverjeništvu sestavlja kataster šol, ki je bil nujno potreben. Članski izkazi so domalega že urejeni in tudi naslovi za liste preurejeni. Pravno obrambni odsek rešuje posamezne vloge.

Podpirajte prosvetni sklad!

ARGUS je naš najboljši informacijski zavod
 ARGUS ima v vseh mestih svoje poverjenike
 ARGUS daje informacije o vsem, zlasti pa o finančnem stanju donarilnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privlatnikov
 ARGUS-ove informacije so valkdar točno izbrpne in hitre
 ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul. II. Beograd
 ARGUS-ov telefon je 6-25, a brzojavni naslov Argus